جغرافیای چین

اداره نشریات زبانهای خارجی پکن

جغرافیای چین

اداره نشریات زبانهای خارجی
پکن ۱۹۷۳

توضیح ناشر

در این نشریه شش مقاله از مجله « ساختمان چین » انتشار یافته است . این مقالات بخشی از یك سلسله مقالات این مجله در باره جغرافیای چین است .

طبع و نشر جمهوری خلق چین

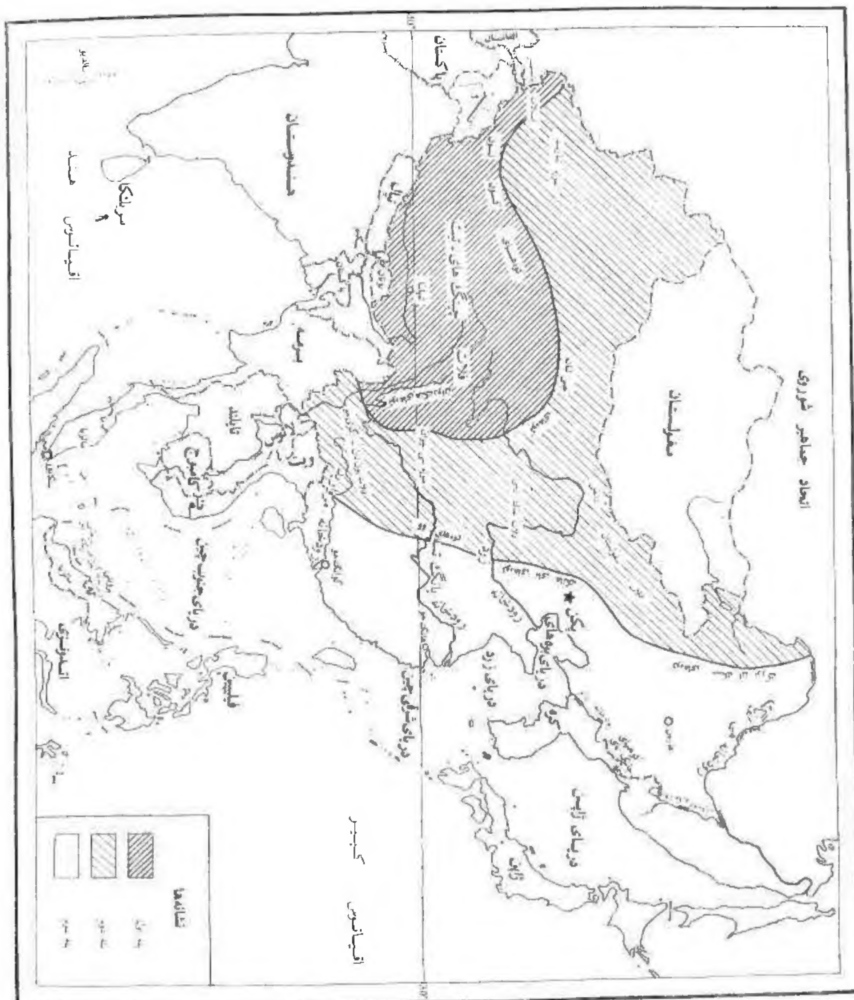
فهرست

برخی نکات اساسی

جمهوری خلق چین در بخش خاوری آسیا ، درکرانه باختری اقیانوس آرام واقع است . جمهوری خلق چین محدود است از مشرق به کره ، از شمال شرقی ، شمال غربی و قسمتی از مغرب به اتحاد شوروی ، از شمال به مغولستان ، از قسمت دیگری از مغرب و جنوب غربی به افغانستان ، پاکستان ، هند ، نپال ، سیکیم و بوتان و از جنوب به برمه ، لائوس و ویتنام . در مشرق و جنوب شرقی آن ، در آنسوی دریا ژاپن ، فیلیپین ، اندونزی و کشورهای دیگر واقع شده‌اند .

چین ، علاوه بر آبهای ساحلی پهناور ، دارای سرزمین وسیعی است . فاصله آن ازشرق به غرب ۵٬۰۰۰ کیلومتر و از شمال به جنوب ۵٬۵۰۰ کیلومتر است . هنگامی که افتاب بر روی رودخانه ووسولی در شمال شرقی سپدرخشد ، در فلات پامیر ، در غرب هنوز تاریك است ؛ هنگامی که در زمستان شمال را سوز سرما و برف فراسیگیرد ، در جزیره های نان در جنوب کشت بهاره جریان دارد . در جنوبی‌ترین بخش چین ، در جزائر مرجانی زنگ سو ، نزدیك خط استوا ، سراسر سال گرم است .

پست و بلندیهای چین ، از قله های مستور از ابر تا حوضه هائی که باشکال و ابعاد مختلف‌اند ، از فلاتهای مرتفع وسیعی تا دشتهای

پست و بلندیهای چین

پست و پهناور تغییر میکند . شمال غربی را بیابانها و صحراهای بزرگی میپوشاند در حالی که دشتهای قسمت وسطا و سفلای رودخانه یانگ تسه را رودخانه‌ها ، نهرها و دریاچه‌ها زینت میبخشد . پست و بلندیهای اساسی چین از غرب به شرق بصورت پله‌کانی است مرکب از سه‌پله . این پله‌کان با فلات چینگ‌های ـ تبت آغاز میشود که از سطح دریا بیش از ۴،۰۰۰ متر ارتفاع دارد ؛ سپس زمین پس از آنکه رشته جبال کون لون و چی لیان را در کرانه شمالی فلات و کوه‌های هنگ دوان را در کرانه شرقی آن قطع میکند بسوی زمین‌های مرتفع و حوضه‌هائی سرازیر میشود که ارتفاع آنها تا سطح دریا از دو هزار تا هزار متر است ؛ بالاخره در جهت مشرق زمین بسوی مناطق و دشت‌هائی مستور از تپه پائین میآید که ارتفاع آنها از هزار متر کمتر است .

قسمت اعظم سرزمین چین در منطقه معتدل شمالی واقع شده که دارای چهار فصل متمایز است . گرمای زیاد همراه با باران فراوان شرایط مساعدی برای زراعت فراهم میاورد . اما در چین مناطق شبه حاره نیز وجود دارد که در آنها در تمام فصول نباتات فراوان میرویند . برخی از نواحی هم دارای زمستانی دراز و تابستانی کوتاه‌اند .

در مشرق ، در زمستان باد خشك و سردی در جهت شمال غربی از خشکی بدریا میوزد . در تابستان باد گرم و مرطوب درجهت جنوب شرقی از دریا بخشکی جریان مییابد . در شمال غرب چین که از دریاها دور است باران نسبتاً کم میبارد ، درجه حرارت

در شبانه روز دستخوش تغییرات بسیاری است . هوا در سین جیانگ خشك اینگونه توصیف میشود : " پوستین برای صبح و ابریشم نازك برای ظهر ". از سوی دیگر در فلات چینگ‌های ـ تبت در جنوب غربی ، درجه حرارت بعلت ارتفاع زیاد نسبتاً پائین است . لهاسا در مغرب ، هان جو در مشرق در عرض شمالی ۳۰ درجه قرار دارند . اما درجه حرارت در لهاسا در ماه ژوئیه ۱۵ درجه سانتیگراد است در حالی که در هان جو ۲۸ درجه است .

در شمال و جنوب تحت تأثیر بادهای موسمی ، درجه حرارت در زمستان زیاد تغییر میکند و در تابستان بر عکس تغییرات درجه حرارت اندك است . در ژانویه تفاوت درجه حرارت متوسط در هاربین در شمال شرقی و گوانگ جو در جنوب به اندازه ۳۰ درجه است ، در ژوئیه این تفاوت فقط ۵ درجه است و لذا هم در رودخانه سونگ هوا و هم در رودخانه مروارید میتوان شنا کرد . بارانی در جنوب شرقی ضروری است اما در قسمت اعظم شمال غربی عملاً بیفایده است .

منابع آب چین ، از کوه‌های چانگ بای در شمال شرقی تا کوه‌های هنگ دوان در جنوب غربی ، برای نیروی آبی و نگاهداری آب دارای ظرفیت عظیمی است . اگرچه در شمال غرب آب و هوا خشك است ، ولی وجود یخچالهای بسیار و برفهای دائمی در کوه‌های مرتفع شرایط مساعدی برای ایجاد تأسیسات آبیاری فراهم میاورد .

یانگ تسه ، یکی از مهمترین رودخانه‌های چین ، از فلات چینگ‌های ـ تبت سرچشمه میگیرد و تمام طول چین را بسمت

شرق میپیماید و پس از عبور از یك منطقه خودمختار و هشت استان و یك شهر (که مستقیماً به دولت مرکزی وابستگی دارد) به دریای خاور چین میریزد . این رودخانه شریان حیاتی حمل و نقل و ارتباطات و منبع غنی آبیاری و نیروی آبی است .

سواحل شرقی و جنوبی چین در امتداد کرانه‌های دریای بوه‌های، دریای زرد ، دریای خاور چین و دریای جنوب چین واقع شده‌اند . بوه‌های دریای داخلی چین است ؛ دریاهای دیگر به اوقیانوس آرام متصل‌اند . چین بیش از پنج هزار جزیره ساحلی دارد ؛ بزرگترین آنها تایوان و های نان میباشند که بعلت منابع طبیعی فراوان تا مدتی طولانی بآنها بمشابه جزائر پرثروت چین مینگریستند . در طول ۱٤۰۰۰ کیلومتر خط ساحلی ، یعنی از دهانه رودخانه یالو در مرز چین و کره تا دهانه رودخانه بی‌لون در مرز چین و ویتنام ، بندرگاه‌های طبیعی خوبی یافت میشود . این دریاها ، جزائر و بندرگاه‌ها برای دفاع ملی چین و ارتباط با کشورهای دیگر و بهره‌برداری از منابع دریائی اهمیت حیاتی دارند .

چین از لحاظ منابع معدنی بویژه آهن ، منگنز ، تنگستن ، انتیمون ، قلع ، مس ، سرب ، روی ، جیوه ، مولیبدن ، آلومینیوم ، ذغال و نفت غنی است .

جمهوری خلق چین با مساحتی برابر ۹/٦ میلیون کیلومتر مربع کشور کثیرالمله واحدی است که در آن ۷۰۰ میلیون مردم کوشا و شجاع بسر میبرند . ملیت هان ۹٤ در صد اهالی را تشکیل میدهد و بقیه بیش از ۵۰ ملیت برادر را دربرمیگیرد . از آنجمله‌اند

ملیت‌های جوأن ، هوی ، اویغور ، یی ، تبتی ، میائو ، منچو ، مغول ، بویی ، کره‌ای ، تونگ ، یائو ، بای ، کازاخ ، دای ، لی ، گائو شان و غیره . اقلیت‌های ملی بسیار پراکنده‌اند . متمرکزترین آنها در شمال غربی و جنوب غربی بسر می‌برند . خلق چین ، از هر ملیتی که باشد ، تحت رهبری صدر مائو و حزب کمونیست چین برای ساختمان سوسیالیسم در کشور خود بپاخاسته است .

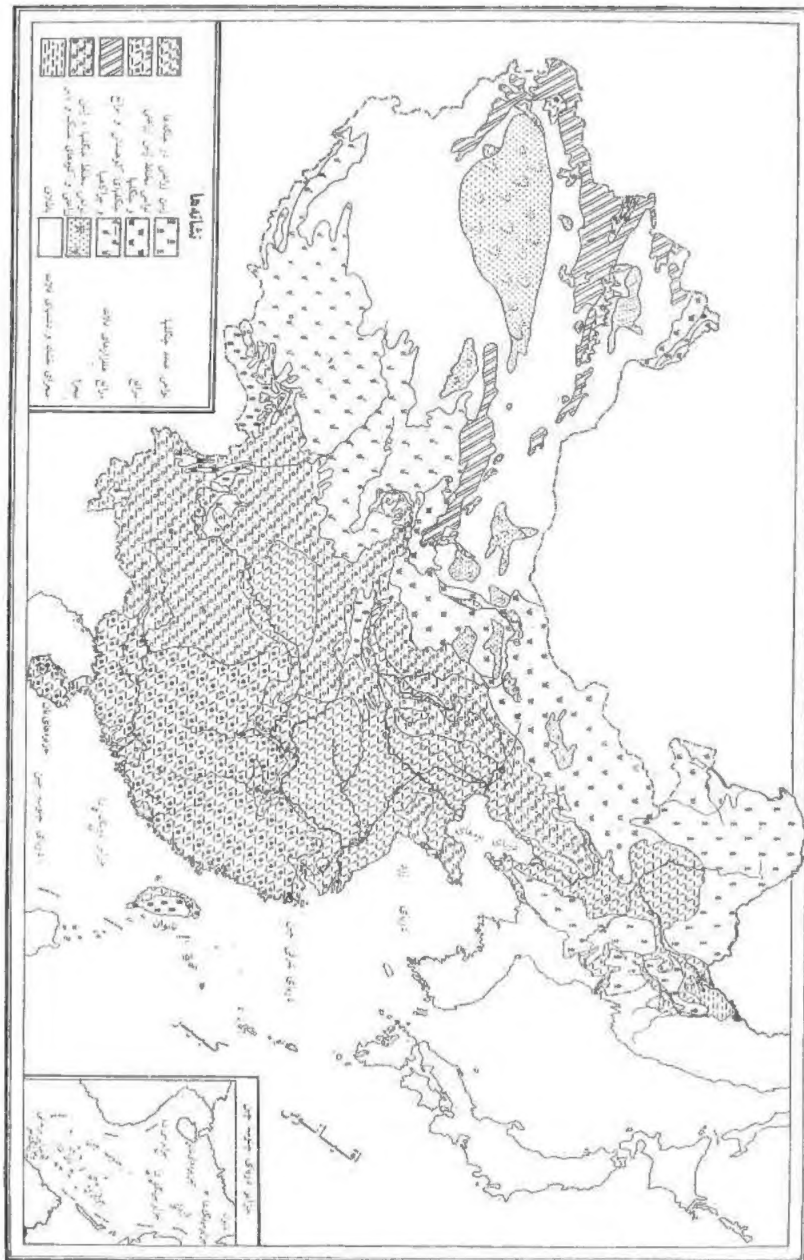
منابع طبیعی غنی

سرزمین پهناور چین از فاصله ٤٩ درجه عرض جغرافیائی و ٦١ درجه طول جغرافیائی گسترده شده و در آن همه‌گونه منابع طبیعی بوفور یافت میشود .

● زمین زراعتی

زمین زراعتی کنونی بمساحت ۱،٦۰۰ میلیون مو (قریب ۱۰۷ میلیون هکتار) بیشتر در جلگه‌ها متمرکز است که در آنها خاك زراعتی ضخیم و آب و هوا برای کشت مساعد است . جلگه‌های چین بطور عمده در قسمت شرقی کشور ، در امتداد سواحل گسترده شده‌اند و ارتفاع آنها عموماً از ۲۰۰ متر بالاتر از سطح دریا تجاوز نمیکند ، زمین پست و بلندیهای ملایمی دارد ، ارتفاع نسبی آنها بیش از ۵۰ متر نیست . چین دارای سه جلگه مهم است .

جلگه شمال شرقی در فاصله میان کوه‌های سینگ ان بزرگ ، سینگ ان کوچك و چانگ بای واقع است . قسمت شمالی آن از خاك سیاه حاصلخیز تشکیل میشود . این سرزمین وسیع یکبار در سال محصول میدهد . محصولات عمده آن ذرت خوشه‌ای ، گندم بهاره ، دانه‌های سوژا ، ارزن ، برنج ، این سرزمین را بصورت یکی از انبارهای مهم

نقشه منابع زمینی چین

غله چین در میاورد . از لحاظ تولید ذرت خوشه‌ای و دانه‌های سوژا مقام اول را در چین اشغال میکند .

جلگه شمال چین که تا دامنه‌های جنوبی کوههای ین شان در شمال و کوه‌های تای هانگ در غرب و رودخانه هوای در جنوب گسترده شده است خاك رسوبی آن بطور عمده توسط رودخانه‌های زرد ، هوای و های هه تشکیل شده است . این جلگه بزرگترین و قدیمی‌ترین ناحیه زراعتی چین است . خاك آن غالباً قهوه‌ای و در نواحی پست و ساحلی شور و قلیائی است . محصولات عمده این منطقه گندم زمستانی ، ذرت و ذرت خوشه‌ای است . از لحاظ پنبه ، بادام زمینی ، توتون ، کنجد و محصولات صنعتی دیگر نیز غنی است . اغلب اوقات هر دو سال سه بار محصول میدهد .

جلگه یانگ تسه وسطی و سفلی از یی چانگ در غرب تا شانگهای در شرق در امتداد سواحل قسمت وسطی و سفلای رودخانه یانگ تسه کشیده شده است . رودخانه‌ها و نهرهای متعددی ، خاك رسوبی جلگه را که از ته نشین شدن گل و لای یانگ تسه بوجود آمده و با دریاچه‌هائی زینت یافته است میشکافد . این جلگه بعلت خاك حاصلخیز ، آبیاری آسان و آب و هوای گرم و مرطوب ، تولیدکننده عمده برنج کشور است و تا مدتی مدید آنرا بمشابه "سرزمین ماهی و برنج" می‌شناختند اما در عین حال گندم ، پنبه ، کلم روغنی ، کرم ابریشم نیز تولید میکند .

جلگه‌های کوچکتر بسیاری در امتداد سواحل دریا در جنوب یافت میشوند ، مانند دلتای رود مروارید و غیره . این جالگه‌ها سراسر

سال یخ نمیزنند و با خاك حاصلخیز و بارانهای فراوان در سال دو بار محصول برنج و مقادیری محصولات مناطق حاره و شبه حاره بدست میدهند . گندم و سیب زمینی در زمستان میروید .

جلگه های داخلی عبارتند از جلگه فن ـ وی در محل اتصال دره‌های رودخانه فن در شان سی با رودخانه وی در شنسی ؛ جلگه چنگ دو در مغرب سی چوان ؛ جلگه یین چوان در نین سیا ، جلگه هو تائو در مغولستان داخلی و واحه هائی در سین جیانگ و مغرب گان سو . این جلگه‌ها ، اگرچه کوچك‌اند اما خاك ثروتخیز و آبیاری ، آنها را به نواحی مهم غله و محصولات صنعتی تبدیل کرده است .

● گرما

چین از لحاظ منابع گرما غنی است . در جزائر نان شا در اقصی نقاط جنوب ، هرگاه متوسط حرارت روزانه را ١٠ درجه سانتیگراد یا رقمی بالاتر از آن بگیریم گرمائی که طی سال انباشته میشود از ده هزار درجه سانتیگراد تجاوز میکند . همین امر موجب میگردد که در این منطقه در سال سه بار محصولات بدست آید . حتی در دره رود هی لونگ در شمالی‌ترین بخش کشور گرمای انباشته شده سالیانه به ١٫٥٠٠ درجه سانتیگراد بالغ میگردد و رشد گندم بهاره ، سیب زمینی و ارزن را آسان میکند .

کشور را بر حسب درجه انباشته حرارت میتوان به پنج منطقه تقسیم کرد : ١ — منطقه یکبار محصول در سال (حرارت انباشته

شده ١٫٥٠٠ درجه تا ٣٫٥٠٠) ؛ ٢ — منطقه سه بار محصول در دو سال (٣٫٥٠٠ درجه تا ٤٫٥٠٠ درجه سانتیگراد) ؛ ٣ — منطقه دو بار محصول در سال (٤٫٥٠٠ تا ٥٫٠٠٠ درجه سانتیگراد) ؛ ٤ — منطقه دو بار برداشت برنج در سال (٥٫٠٠٠ تا ٦٫٠٠٠ درجه سانتیگراد) و ٥ — منطقه سه بار برداشت محصول در سال (٦٫٠٠٠ تا ٨٫٠٠٠ درجه سانتیگراد) . بطور کلی منطقه یك بار محصول در سال در شمال دیوار بزرگ واقع است . کوه‌های چین لینگ — مسیر رودخانه هوای ، خط مرزی مهمی در جغرافیای چین است که منطقه سه بار محصول در دو سال را از منطقه دو بار محصول در سال جدا میکند .

سیستم عالی سوسیالیستی به خلق زحمتکش امکان داد که برای استفاده کامل از گرما اقداماتی بعمل آورد : ساختمان تأسیساتی برای حفظ آب ، انتخاب بهترین انواع بذر ، جلوگیری از زیان ناشی از سرما و آفات ، بهبود مداوم طرق کشت . مثلاً برداشت دو بار محصول برنج از جنوب یانگ تسه به نواحی شمال رودخانه نیز توسعه یافته است . در روستاهای اطراف پکن اکنون بجای سه بار محصول در دو سال دو بار محصول در سال برداشت میشود .

● آب

بعلت کوه‌های مرتفع در غرب و شیب زمین بسوی شرق رودخانه های بزرگ و طویل بسوی مشرق جریان مییابند و به اقیانوس آرام میریزند . بادهای موسمی بر روی آب و هوا بشدت تأثیر میگذارند .

باد مرطوب تابستانی که از اقیانوس آرام میوزد باران فراوانی همراه میاورد .

حجم جریان آب در اثر رودخانه های مهم که از کوه های مرتفع سرچشمه میگیرند زیاد است . مجموع حجم جریان آب کلیه رودخانه ها در سال ۲٫۷۰۰٫۰۰۰ میلیون متر مکعب است . اما توزیع آن یکسان نیست ؛ جنوب بیش از شمال سهم می‌برد . حوزه یانگ تسه از لحاظ حجم جریان آب در رأس قرار دارد . ریزش سالیانه آن بدریا بطور متوسط ۳۲٫٤۰۰ متر مکعب در ثانیه است . یانگ تسه ۳۸/۳ در صد مجموع حجم جریان آب کشور را تشکیل میدهد . نهرهای دره رودخانه مروارید و سایر نهرها در گوانگ دونگ ۱۷/۷ در صد ؛ رودخانه زرد فقط ۱/۹ در صد . با آنکه جزائر تایوان و های نان فقط /۷۱ . در صد مساحت کشور را شامل میشوند معذلک رودهای آنها ٤/۸٥ در صد مجموع حجم جریان آب را دربر میگیرد .

صدر مائو میگوید : **” حفظ آب شریان حیاتی کشاورزی است “** .

شیب تند رودخانه های چین که از کوهستانهای مرتفع بسمت جلگه ها و حوزه‌ها سرازیر میشوند ، انرژی حرکتی زیادی ایجاد میکند که ظرفیت آن برابر با ٥۸۰ میلیون کیلووات نیروی آبی است . سدها که از زمان آزادی تاکنون هزارها ساخته شده ، در جلوگیری از سیل ، تولید نیروی برق و آبیاری نقش مؤثری بازی میکنند . همه رودخانه های مهم قابل کشتی‌رانی‌اند و فواصلی که هم‌اکنون بر روی نقشه ترسیم شده مجموعاً ۱۶۰٫۰۰۰ کیلومتر است .

● جنگلها

فلات‌ها و کوه‌ها تقریباً ۶۰ در صد مساحت کل چین را در بر میگیرد . جنگل های وسیع ، مراتع و رگه های غنی معدنی شرایط بسیار مساعدی برای رشد صنایع فراهم میسازند .

زیاده‌روی در قطع اشجار و انهدام جنگلها طی سالیان دراز توسط طبقات حاکمه ارتجاعی ، کشور را از منابع جنگلی تهی ساخته بود و منابع جنگلی در موقع آزادی چین کمتر از ده در صد مساحت کل کشور را تشکیل میداد . حزب کمونیست سیاستی پس از آزادی اتخاذ کرد که بنابر آن باید قطع اشجار بر طبق نقشه و بطور عقلائی صورت گیرد و باغرس درختان و بهره برداری متنوع از آنها ترکیب شود و باضافه بر روی تپه های بائر جنگل‌کاری وسیع بعمل آید و کمربندهائی از جنگل ایجاد گردد . نتیجه این شد که نواحی جنگلی افزایش یافت .

اکثر جنگلهای چین در شمال شرقی و جنوب غربی ، استان فوجیان در جنوب شرقی و در قسمت خاوری استان تایوان واقع است . جنگلها مختلط‌اند و انواع درخت‌ها نیز بسیار است . فقط درختان بلند ، ۲٫۸۰۰ نوع وجود دارد . درختهائی از جنس مرغوب و دارای ارزش عالی اقتصادی که از آنها تیر درست میکنند نزدیک به هزار نوع است و از آنجمله است نوع تایوانیا که بلندی آن به ٦٦ متر میرسد ؛ سرو سرخ که محیط تنه آن به ۲۱ متر بالغ میگردد ؛ متاسکوایا ، سرو چین و کاج زرین . همه آنها کمیاب است .

ذخائر غنی تیر برای رشد صنایع ساختمان ، کاغذ ، نساجی ،

مبل‌سازی ، افزار و ظروف مصالح فراوانی بدست میدهد . از ریشه و پوست و برگ و شکوفه درخت‌ها روغن و اسانس استخراج میشود . در نواحی جنگلی نباتات طبی گرانبها فراوان میتوان یافت .

● مراتع

مراتع بیش از یک پنجم مساحت کل کشور را اشغال میکنند . در مغولستان داخلی مراتع ۶۰ در صد آن سرزمین را تشکیل میدهد . در سین جیانگ و چینگ‌های و تبت نیز مراتع وجود دارد . انواع فراوان علوفه آبدار و سرشار از مواد غذائی ، شرط اساسی تربیت مواشی است .

دام‌ها نژادهای عالی متعددی دارند . اسب‌های مشهور سان هه که در قسمت شمال شرقی مغولستان داخلی پرورش مییابند هم برای سواری و هم برای کار خوب‌اند . نژاد مخصوص یاك در فلات چینگ‌های ـ تبت دارای بنیه‌ای قوی است و با آب و هوای سرد و سرزمین ناهموار سازگار است . گوسفند مغولی در مغولستان داخلی دارای چربی زیادی است و فقط دنبه آن ده کیلوگرم وزن دارد . گوسفند خوش پشم سین جیانگ پشم بسیار مرغوب و گوشت تولید میکند و آنرا بطور وسیع پرورش میدهد .

● حیوانات وحشی و ماهیگیری

در چین بیش از چهار صد نوع حیوان وحشی شناخته شده است . گوشت ، پوست و خز بعضی از آنها دارای ارزش اقتصادی زیادی است . برخی دیگر مواد ذیقیمتی برای ادویه طبی بدست میدهند .

باندای عظیم‌الجثه و میمون طلائی که در جنگلها و جبال مرتفع جنوب غربی زندگی میکنند نمونه‌های نادر باغ وحش‌اند . اسب‌های وحشی مغولستان داخلی و سین جیانگ که مقدار بسیار کمی از آنها هنوز در جهان زیست میکنند ، برای تحقیقات علمی دارای ارزش بسیاری میباشند .

از ناحیه وسیع ماهی‌گیری در اقیانوس اقسام زیادی محصولات دریائی بدست میاید . ماهی‌گیری در اقیانوس بسرعت در حال پیشرفت است . از ۱,۵۰۰ نوع ماهی دوسوم آنها در زمره ماهی‌هائی است که در اعماق دریا بسر می‌برند . فراوانترین ماهی‌های آب شیرین عبارتند از ماهی گول ، ماهی حوض ، ماهی سیم ، آید چینی ، ماهی گول نقره‌ای و ماهی بزرگ سر . از ۲۰ میلیون هکتار سطح آب شیرین ۶/۷ میلیون هکتار میتواند برای پرورش ماهی مورد استفاده قرار گیرد .

اقلیت‌های ملی

چین کشور سوسیالیستی واحد کثیرالمله است . بیش از ۵۰ اقلیت ملی تقریباً ۶ در صد جمعیت کل کشور را تشکیل میدهند و بقیه از ملت هان است . در میان آنها اقلیت‌های مغول ، هوی ، تبتی ، اویغور ، میائو ، یی ، جوآن ، بویی ، کره‌ای و منچو هر کدام جمعیتی بیش از یك میلیون دارند . برخی از گروه‌های کوچکتر مانند اقیت‌های او لون چون ، پنگ لونگ و دو لونگ فقط از چند هزار نفر تشکیل میشوند و اقلیت هه جه بیش از چند صد نفر نیست .

اقلیت‌های ملی چین در بیش از ۵۰ تا ۶۰ در صد سرزمین کشور پراکنده‌اند . کره‌ای ، منچو و او لون چون بطور عمده در سه استان شمال شرقی جی‌لین ، لیائو نین و هی لونگ جی‌انگ بسرمیبرند . در منطقه وسیعی که از مغولستان داخلی با عبور از نینگ سیا و گان سو تا سین جیانگ کشیده شده است ، ده و چند اقلیت ملی سکنی دارند . از آنجمنه‌اند اقلیت مغول ، هوی ، اویغور ، کازاخ ، دونگ سیان و خلخاس .

اقلیت‌های ملی تبتی ، تو و سالا در فلات چینگ‌های ـ تبت در تبت و در چینگ‌های و مغرب سی چوان زندگی میکنند . استانهای جنوب غربی یون‌نان ، گوی جو و سی چوان و استان هونان در جنوب

مرکزی چین محل زندگی بیش از ۲۰ اقلیت ملی است که از آنجمله‌اند اقلیت‌های میائو ، یی ، بویی ، تونگ ، بای ، توجیان ، هانی ، دای ، اقلیت‌های جوأن ، یائو ، لی و شه بطور عمده در استانهای جنوبی گوانگ سی ، گوانگ دونگ و فو جیانگ سکنی دارند . اقلیت گائو شان در سراسر استان تایوان پراکنده است .

● برابری ملی

پیش از آزادی مرتجعین گومیندان با همدستی امپریالیست‌ها به خلق‌های اقلیت‌های ملی همچنانکه به خلق هان ، ظلم و ستم روا میداشتند . خلق‌های همه اقلیت‌ها ، زیر رهبری صدر مائو در مبارزه بخاطر سرنگون ساختن سلطه ارتجاعی امپریالیسم و گومیندان متحد گردیدند . در اول اکتبر ۱۹۴۹ جمهوری خلق چین تأسیس شد . از آنزمان در نواحی اقبیت‌های ملی اصلاحات دموکراتیک صورت گرفت که دهقانان تهیدست ، شبان‌ها ، سرفها و برده‌ها را از چنگال دشمنان طبقاتی مانند اشراف سه‌گانه تبت (حکومت ارتجاعی محلی ، نجبا و لاماها) و نجبای ارتجاعی ، صاحبان گله و رمه و پیشوایان مذهبی مرتجع در مغلها رهائی بخشند .

بنابر سیاست صدر مائو همه ملیت‌های چین کاملاً با یکدیگر برابرند . چین هم با شوینیسم هان و هم با ناسیونالیسم محلی مبارزه میکند .

خودمختاری منطقه‌ای در جائی جامه عمل می‌پوشد که اقلیت‌های ملی به هیئت متراکم زندگی میکنند . در چین پنج منطقه خودمختار

وجود دارد که همطراز استان‌اند : مغولستان داخلی ، نین سیا (هوی) ، سین جیان (اویغور) ، تبت و گوانگ سی (جوأن) . بعلاوه تعداد زیادی ولایات خودمختار و شهرستان‌های خودمختار (از نواحی مغولستان " پرچم ") وجود دارد که همه اجزاء لاینفک جمهوری خلق چین‌اند .

اقلیت‌های ملی ، پس از برانداختن سیستم استثمار فئودالی ، تحقق اصلاحات دموکراتیک در نواحی کشاورزی و گله‌داری مانند نواحی مسکونی ملت هان ، به ایجاد سازمانهای همکاری و کمک متقابل دست زدند ، و کمونهای توده‌ای بوجود آوردند . آنها در پیشه‌وری شهری و در صنعت و بازرگانی سرمایه‌داری به تغییر سوسیالیستی مالکیت بر وسائل تولید نیز تحقق بخشیدند و سپس انقلاب سوسیالیستی را در جبهه‌های سیاسی و ایدئولوژیکی به پیش راندند . براثر تکامل سریع انقلاب ، تبتی‌ها و یی‌ها که در کوه‌های دالیانگ و سیائولیانگ از بخش جنوب غربی استان سی چوان زندگی میکنند از اسارت و بردگی رهائی یافتند ، چند قرن را با یک جهش پشت سر گذاشتند و به دنیای سوسیالیسم وارد شدند .

در جریان مبارزه انقلابی و آموزش مداوم مارکسیسم - لنینیسم - اندیشه مائو تسه دون ، خلق‌های همه ملیت سطح آگاهی سیاسی خود را بمقدار زیادی بالا بردند ، افراد پیشرو زیادی پدید آمدند که بسیاری از آنها به حزب کمونیست پیوستند . برخی از آنان به سمت اعضاء اصلی و اعضاء علی‌البدل کمیته‌های حزبی در کلیه مدارج و حتی کمیته مرکزی انتخاب شدند . تعداد کادرهای اقلیت

ملی در حال افزایش است . در کمیته‌های انقلابی در کلیه مدارج آنها و در کنگره ملی خلق نمایندگان اقلیت‌های ملی شرکت دارند . خلق‌های کلیه ملیت‌ها امور دولتی را به‌اتفاق اداره میکنند . تعداد قابل ملاحظه‌ای از فرماندهان و جنگجویان ارتش آزادیبخش توده‌ای چین نیز از اقلیت‌های ملی است که شانه به شانه ملت‌هن از مرزهای میهن دفاع مینمایند .

● تغییر عظیم در تولید

در تولید عقب‌مانده مناطق اقلیت‌های ملی با کمك دولت ، بویژه از زمان انقلاب فرهنگی تغییرات عظیمی بوقوع پیوسته است . دو طرف رودخانه تاریم در جنوب سین جیانگ سرزمین قلیائی و غیرقابل سکونت بود و اینك با توسعه تأسیسات آبیاری و ایجادنوارهای جنگلی محافظ ، به مزارع حاصلخیزی تبدیل شده است . در بسیاری از شالیزارهای جدید از هر هکتار ۸/۲۰ تن برنج برداشت میشود .

منطقه خودمختار تبت از زمان اصلاحات دموکراتیك در ۱۹۵۹ هر سال محصول فراوانی برداشت میکند . میانگین سالیانه درجه حرارت در پاری که در مرز جنوبی چین در ارتفاع ۴,۳۰۰ متر ، در میان قله‌های پوشیده از برف هیمالیا ، واقع شده ۰/۲ درجه سانتیگراد است . دورانی که در آن زمین یخ نمیبندد بیش از یکماه نیست . در دوران سیستم بردگی فئودالی آنجا را برای کشورزی مناسب نمیدانستند و هیچگاه از آن غله‌ای بعمل نمیامد . اکنون در مناطق وسیعی چینگ کو (نوعی جو که در زمینهای مرتفع میروید)

میکارند و برای رفع نیازمندیهای خود بیش از حد کافی محصول بر میدارند .

در یون نان و گوی جو اقلیت‌های ملی شیوه کشت کهنسال خود را که باخیش و بیل چوبی بدوی و بدون کود انجام میگرفت رها کرده‌اند و بکمك جنبش توده‌ای وسیعی ، زمینهای شیب‌دار را به مزارع پله‌کانی و مزارع عادی را به شالیزار تبدیل نموده‌اند . این امر نه فقط بارآوری زمین را افزایش داد بلکه حاصلخیزی و سایش خاك را نیز بطور مؤثری تحت کنترل در آورد و موجب گردید که کشاورزی و جنگلکاری و دامپروری بطور جامع بسط یابد .

خلق‌های ملیت‌های مختلف در بعضی از مناطق شبانی مغولستان داخلی ، چینگ‌های ، سین جیانگ به زندگی چادرنشینی چند هزار ساله خود پایان بخشیده و اکنون در اقامتگاه‌های ثابت سکونت اختیار کرده‌اند . اعضای کمون هر سال برای کندن چاه‌ها ، حفر مجاری آب و ایجاد بادشکن‌ها طرحهائی میریزند . این کار چمن‌های سابق را که رو بخرابی میرفتند اصلاح کرد و مراتع را توسعه داده مراکزی برای ذخیره اغذیه ، آغل ، مراکزی برای بهبود نژاد دام و خدمات دام پزشکی بوجود آمده است . گله‌های احشام از زمان نیل به آزادی چند برابر شده و تحویل محصولات دامی به دولت همواره افزایش یافته است .

اولون چون شکارچی‌اند و در جنگلهای استان هی لونگ جیانگ پیوسته در رفت و آمد بودند . از زمان نیل به آزادی آنها نیز ساکن شده و شکار را توسعه داده‌اند ، اما کشت و زرع را نیز آموخته‌اند و اکنون بیش از آنچه که برای آنها کافی است غلات بدست میاورند .

پیش از نیل به آزادی ، پایه صنعتی در مناطق اقلیت‌های ملی بسیار ضعیف بود ، در بعضی محلها حتی یك سیخ هم نتوانستند تولید کنند . از زمان آزادی در همه مناطق و ولایات خودمختار بتدریج صنایع جدید به مقیاس وسیع رشد یافت . هم‌اکنون آهن ، فولاد و ماشین‌سازی مغولستان داخلی و ذغال نینگ سیا و نفت و قماش سین جیانگ مقام سهمی در اقتصاد چین اشغال میکنند .

پیش از نیل به آزادی ، تبت حتی یك کارخانه مدرن هم نداشت اما پس از آن و بویژه پس از اصلاحات دموکراتیك ، سرف‌ها و بردگان آزاد شده به اتفاق کارگران هان بخاطر ایجاد صنایع مختلف محلی بر هر مشکلی فائق آمدند . یك صد کارخانه و معدن کوچك و متوسط بکار تولید ذغال ، نیروی برقی ، ماشین‌سازی و تعمیر ماشین ، محصولات شیمیائی ، مصالح ساختمانی ، منسوجات ، چرم‌سازی و کاغذسازی مشغول‌اند . صفوف نخستین نسل کارگران تبتی از هم‌اکنون به ده‌ها هزار نفر بالغ میگردد .

بسیاری از اقلیت‌های ملی دارای خطوط آهن و شبکه‌ای از جاده‌های وسیع میباشند .

● آموزش و بهداشت

بسیاری از مناطق اقلیت‌های ملی از آموزش ابتدائی عمومی برخوردارند و بعضی از آنها در حال ایجاد آموزش متوسطه عمومی‌اند . در همه مناطق خودمختار و برخی از ولایات خودمختار مؤسسات آموزش عالی وجود دارد . ولایت خودمختار کره‌ای ین بیان در جی‌لین

سیستم آموزشی نسبتاً کاملی ایجاد کرده است که از مدرسه ابتدائی تا دانشگاه را در بر میگیرد . آموزش در خدمت سیاست پرولتاریائی است و با کار تولیدی همراه است .

تمام ملیت‌ها در استفاده از زبان ملی خود آزادند و طی ده و چند سال اخیر آثار صدر مائو ، کتب ادبی و درسی بزبانهای مغولی ، تبتی ، اویغوری ، کره‌ای ، کازاخی و دیگر زبانها ترجمه شده است . در مغولستان داخلی و سین جیانگ و تبت و در ین بیان از جی لین روزنامه‌هائی بزبانهای محلی انتشار مییابد . در نواحی اقلیت‌های ملی رادیوها بزبانهای محلی سخن پراکنی میکنند .

در جامعه کهن ، در مناطق اقلیت‌های ملی هیچگونه خدمات پزشکی وجود نداشت . امراض مقاربتی ، طاعون ، وبا ، مالاریا شیوع داشت . کسانی که مبتلا میشدند فقط میتوانستند بخدا پناه برند . جمعیت بسیاری از اقلیت‌ها بطور وضوح ، از سالی به سال دیگر کاهش مییافت. اقلیت مغول مثال روشن آن بود . در بعضی از نواحی مغولستان مرگ و میر اطفال تا ۹۸ درصد بالا میرفت . پس از آزادی مؤسسات پزشکی ، مراکز بهداشتی و مراکز مبارزه با بیماریهای همه‌گیر در سراسر منطقه برقرار گردید و گرایش موجود را دگرگون ساخت . در دوران انقلاب فرهنگی با پیروی از آموزش صدر مائو : **” در کار پزشکی و بهداشتی توجه خود را به مناطق روستائی معطوف دارید “** ، تعداد زیادی از کارکنان پزشکی به روستاها و نواحی شبانی روان شدند تا به جلوگیری از امراض و درمان آنها بپردازند و کلاسهائی برای کارآموزی پزشکی ابتدائی دائر کنند . کمونها به ایجاد خدمات پزشکی

کئوپراتیوی دست زدند و این امر کار پزشکی و بهداشتی را در نواحی اقلیت‌های ملی بسیار توسعه بخشید .

سواحل ، جزائر و بندرگاهها

چین دارای خط ساحلی طولانی و بسیار مضرس ، دارای جزائر زیاد و بندرگاههای مناسب و متعددی است .

دریاهای ساحلی چین ، همان دریاهای جنبی غرب اقیانوس آرام‌اند که مابین چین ، کره و جزائر ژاپنی کیوشو و ریوکیو در شرق و فیلیپین ، جزیره کیمانتان در جنوب قرار گرفته‌اند . این دریاها عبارتند از : دریای بوه‌های ، دریای زرد ، دریای خاور چین و دریای جنوب چین . سه دریای نخستین در مشرق سرزمین چین واقع شده‌اند و دریای آخرین در جنوب آنست .

دریای بوه‌های ، دریائی داخلی است که عمیقاً در درون سرزمین چین پیش میرود و مساحتی برابر ۸۲،۷۰۰ کیلومتر مربع دارد . این دریا که تقریباً تمام آنرا شبه جزیره لیائو دونگ در شمال و شبه جزیره شان دونگ در جنوب احاطه کرده‌اند ، از راه تنگه بوه‌های به دریای زرد می‌پیوندد. جزائر میائو دائو که در این تنگه پراکنده‌اند گذرگاه آنرا کنترل میکند . پکن ، پایتخت چین در مغرب دریای بوه‌های واقع شده است .

دریای زرد در مشرق دریای بوه‌های ، از دهانه رودخانه یالو در شمال تا خطی در جنوب که ساحل شمالی دهانه رودخانه یانگ

تسه را به جزیره کره‌ای چه‌ژو دو وصل میکند گسترده میشود .

دریای خاور چین از شمال مجاور دریای زرد است و سپس تا خطی که دماغه جن‌های در خلیج سیا سن را به دهانه رودخانه جوه شوی در استان تایوان متصل میسازد بسمت جنوب کشیده میشود . این دریا در سمت مشرق تا جزائر کیو شو و ریو کیو ادامه مییابد .

دریای جنوب چین از طرف شمال استان گوانگ دونگ ، فوجیان و تایوان را مشروب میکند ؛ خطی که از دماغه جن‌های تا دهانه رودخانه جوه شوی میرود مرز آنرا با دریای خاور چین تعیین میکند و سپس تا آبهای جزائر مرجانی زنگ مو بسمت جنوب کشیده میشود . این دریا که توسط ترعه باشی و دریای سو لو و دریای جاوه و تنگه مالاکا با اقیانوس آرام و اقیانوس هند مربوط میشود گذرگاه حیاتی خطوط ارتباطی دریائی چین با کشورهای آسیا ، اقیانوسیه ، آفریقا و اروپا است .

از میان جزائر متعدد چین ، تایوان بزرگترین آنها است و های‌نان پس از آن میاید . جزائر بزرگ و کوچك ، تپه‌های سنگی و شنی در دریای جنوب چین به چهار گروه بنام‌های دونگ‌شا ، سی شا ، جونگ شا و نان شا تقسیم شده‌اند . جزائر مرجانی زنگ مو در گروه نان شا در جنوبی‌ترین نقطه چین یکی از بزرگترین برآمدگی‌های شنی در این دریا است . این جزائر و برآمدگیها که بیشتر از اسکلت مرجانها تشکیل شده‌اند در دریاهای فیروزه‌ای منطقه گرمسیر همچنان نقاط رنگینی نمایانند .

کف دریای بوه‌های و دریای زرد و دریای خاور چین مانند سطح زمین از شمال غربی به سمت جنوب شرقی با شیب ملایمی پیش میرود . عمق متوسط دریای بوه‌های که کم‌عمق‌ترین آنها است در حدود بیست متر ؛ عمق متوسط دریای زرد ٤٠ متر ، عمق متوسط دریای خاور چین چند صد متر است . کف این دریاها همان دنباله سرزمین شرقی چین است که بزیر آب فرو رفته است .

جزیره دیائو یو و جزائر دیگر متعلق به چین در دریای خاور چین در شمال شرقی تایوان قرار گرفته‌اند . گودالی به عمق دو هزار متر آنها را از جزائر ریو کیو جدا میکند .

دریای جنوب چین دریای نسبتاً عمیق کاملی است . عمق متوسط آن در قسمت مرکزی سه هزار متر است و در بعضی نقاط از چهار هزار متر تجاوز میکند .

● سواحل

ساحل چین که از دهانه رودخانه یالو در مرز چین و کره در شمال تا دهانه رود بی لون در مرز چین و ویتنام در جنوب امتداد دارد یك خمیدگی طویل ١٤ هزار کیلومتری است که قسمت جنوب شرقی آن پیش آمدگی پیدا میکند . بسیاری از جزائر نیز دارای خطوط ساحلی طولانی میباشند .

ساحل چین بطور کلی بدو نوع تقسیم میشود : شنی و سنگی . در شمال خلیج هانگ جو ساحل بطور عمده از گل ولای تشکیل میگردد . ساختمان آن ساده و شن‌های ساحلی عموماً نرم است و مساعد

دیوار بزرگ

بحال ایجاد حوضه‌های نمك که برای صنایع شیمیائی مواد خام سرشار بدست میدهند . این ناحیه ساحلی از گل‌ولای رودخانه‌های زرد ، های‌هه و رودخانه‌های دیگر تشکیل یافته که در مصب آنها ته نشین شده است. ساحل غربی خلیج بوه‌های بهترین نمونه است . ته نشین شدن مداوم گل ولای و توسعه خشکی دورنمای وسیعی از طریق ساختن سدهای دریائی برای کشت و زرع میگشاید .

در جنوب خلیج هانگ جو بویژه در استانهای جه جیانگ و فوجیان رشته‌های کوه در امتداد ساحل کشیده شده و به ساحل متصل میشوند. برخورد مداوم امواج با این کوه‌ها پرتگاه‌های مضرس سنگی بوجود میاورد همراه با خلیج های کوچك متعدد و بندرگاه‌های بزرگ و عمیق .

در شمال خلیج هانگ جو در امتداد شبه جزیره شان دونگ و لیائو دونگ و در جوار شهرهای چین هوانگ دائو و حو لو دائو درساحل شمالی دریای بوه‌های سواحل سنگی نیز یافت میشود .

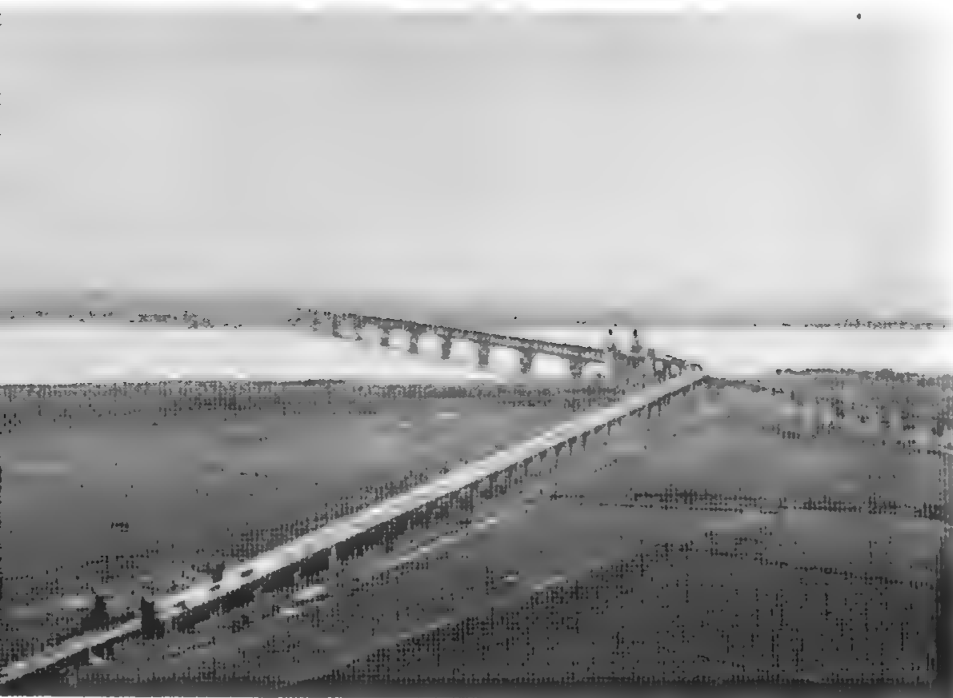
در امتداد استانهای فوجیان و گوانگ دونگ سواحل از درخت کرنا پوشیده شده‌اند و در امتداد جزیره تایوان و جزائر دریای جنوب چین سواحل مرجانی وجود دارد و در سمت مشرق تایوان سواحل شکسته .

● بندرگاهها

بندرگاهها بر حسب موقعیت از دو نوع اند .

نوع اول در مصب رودخانه‌های بزرگ واقع شده است . سه تا از بزرگترین آنها عبارتند از بندر تیانزین در قسمت سفلی رودخانه

پل بزرگ نانکن بر روی رودخانه یانگ تسه

گلوگاه‌های رودخانه یانگ تسه

شهر لهاسا در فلات چینگ‌های - تبت

گروه اکتشافی در کوهستان کون لون

اسب‌چرانی در چراگاه کوهستان تیان شان

حوضه پستی "تسای دام" از استان چینگ های در حال ساختمان

سدی بر روی رودخانه "های هه"

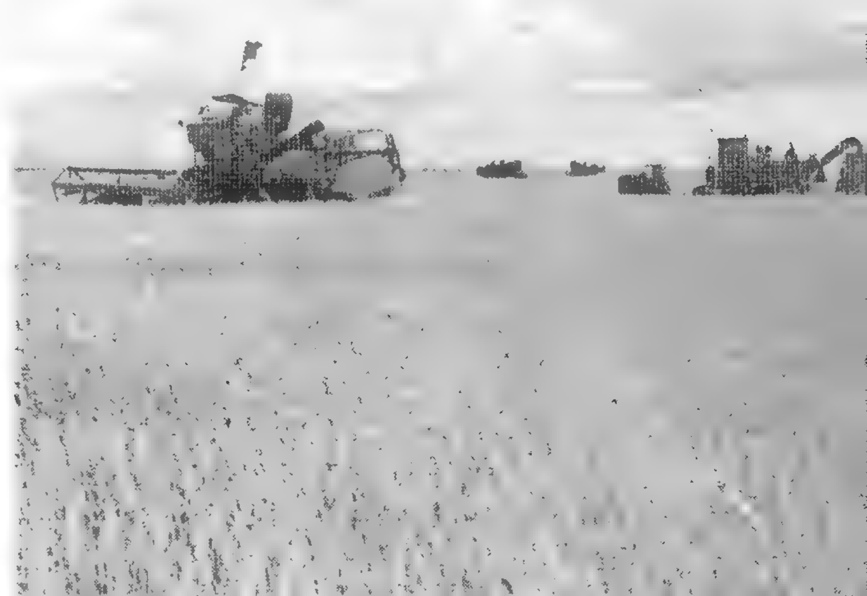
مراتع مغولستان داخلی

مزارع پلگنی در فلات خاك رسی

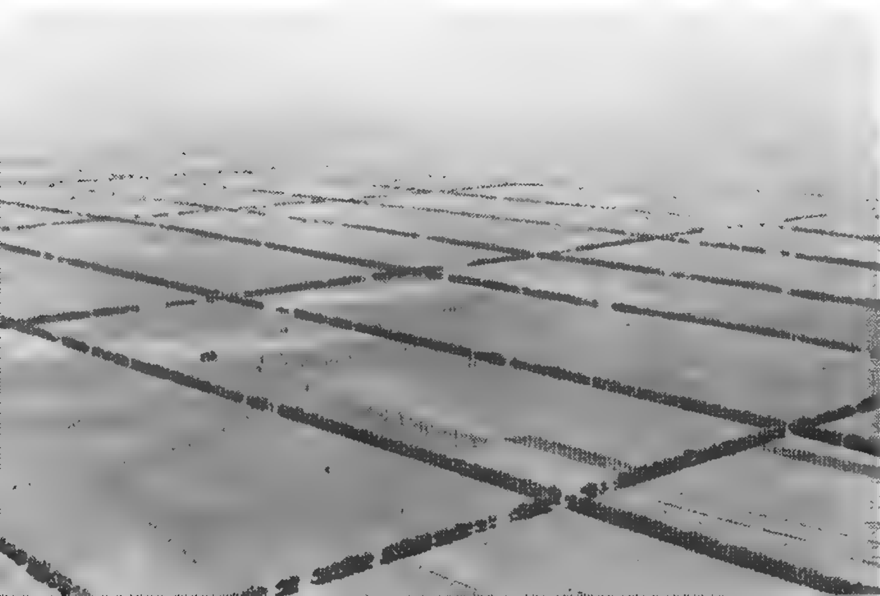

شبکه رودها وکانالها
در دلتای رودخانه ینگ تسه

دروی گندم در "بیابان بزرگ
شمال" از شمال شرقی چین

کمربندهائی از درختها در شهرستان فویو واقع در سواحل رودخانه سونگ هوا

محصولات فراوان موز در دلتای رودخانه مروارید

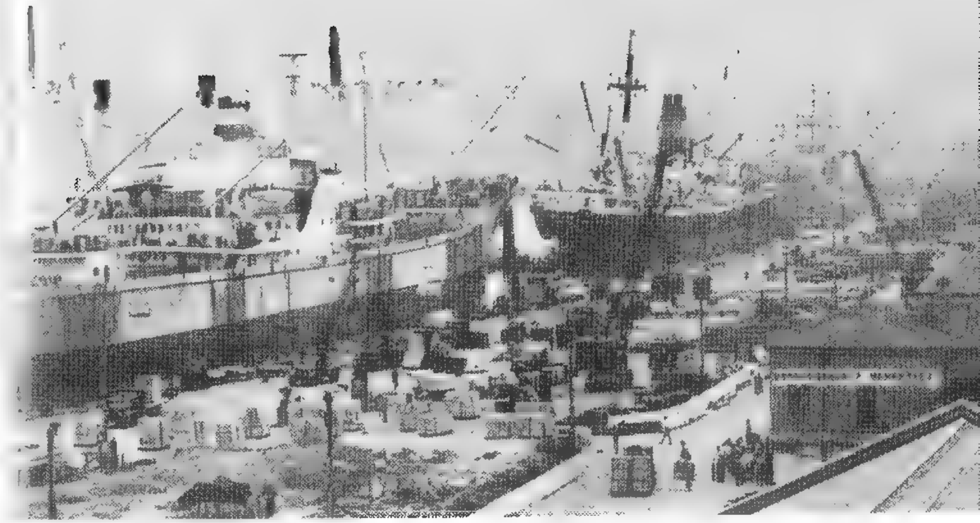
حمل چوب بوسیله آب در ناحیه جنگلی جنوب چین

های هه در مغرب خلیج بوه‌های ، بندر شانگهای در مصب یانگ تسه که رودخانه‌های هوانگ پو و ووسونگ در آنجا بیکدیگر میپیوندند و بندر هوانگ پو در گوانگ جو ، در دلتای رود مروارید که رودهای دونگ جیانگ ، بی جیانگ و سی جیانگ در آنجا بهم متصل میشوند .

این هر سه بندر توسط رودخانه‌ها ، راه آهن ، جاده‌ها و خطوط هوائی با درون کشور مربوطاند . بندر شانگهای در خدمت بخش وسیعی از کشور است که استانهای دره‌های رود یانگ تسه و رود هوای و برخی از استانهای ساحلی جنوب شرقی را دربر میگیرد . این بندر از لحاظ حجم کالای در گردش در رأس قرار دارد . بندر تیانزین در خدمت شمال چین ، مغولستان داخلی و بخش‌های شمال غربی است ، از لحاظ مبادله کالا نقطه تلاقی شمال و جنوب است و برای تجارت خارجی بندر مهمی است . بندر هوانگ پو در خدمت سراسر جنوب چین است ، محل اتصال حمل و نقل آبی و زمینی و بزرگترین بندر این منطقه برای تجارت خارجی است .

نوع دوم بندرگاه‌های طبیعی در خلیج‌ها مانند دا لیان در شبه جزیره لیائو دونگ ، چینگ دائو در شبه جزیره شان دونگ ، جی لونگ در تایوان و تسانگ جیانگ در شبه جزیره لی جو . آبهای این بندرگاه‌ها زیاد و عمیق و در پناه جزائراند . راه آهن این بنادر را با درون کشور ارتباط میدهد .

خلق زحمتکش چین در زمینه استفاده از منابع دریائی و بسط کشتی‌رانی دریائی تاریخ بس طولانی دارد . حوضه‌های نمك و ماهیگیری ساحلی بمقیاس نسبتاً وسیعی از سالهای ۷۰ قبل از میلاد

منظره‌ای از بندرگاه شانگهای

ترسیم جال‌های ماهیگیری . گروه صید ماهی در جزائر سی شا ، مرزبانان در دریای جنوب چین

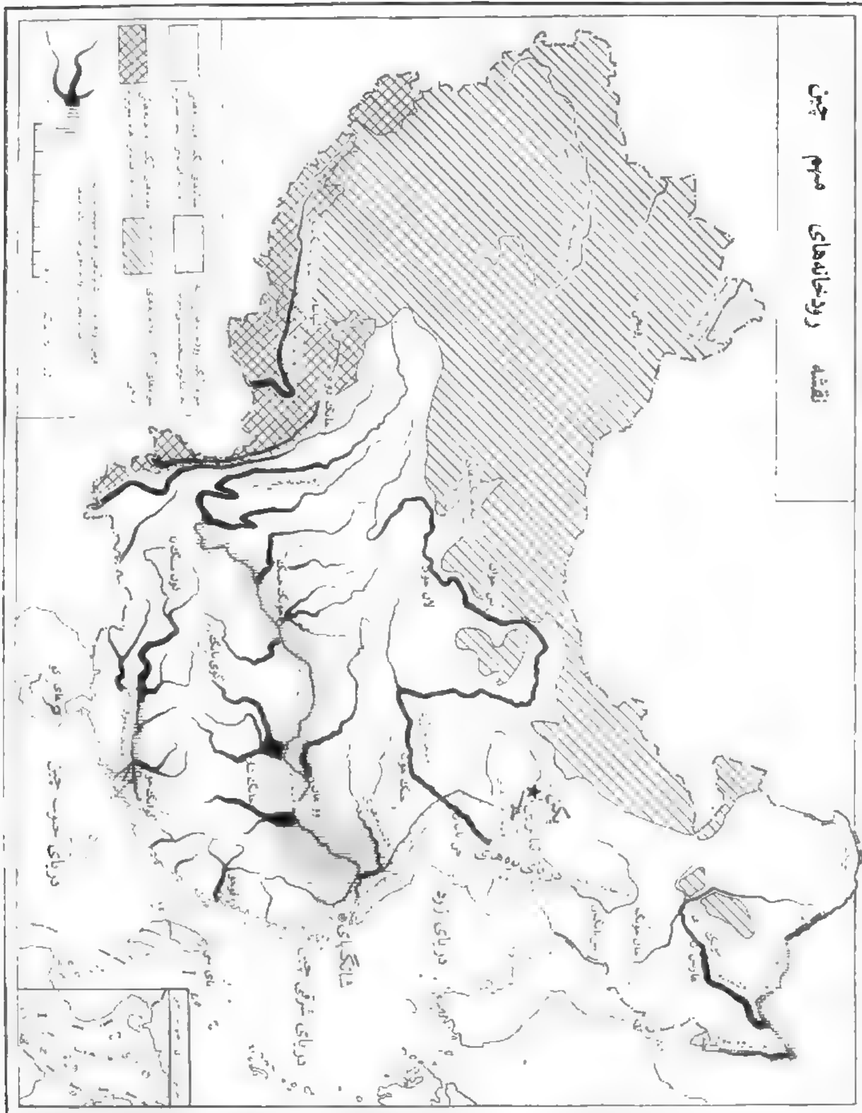
وجود داشته است . در حدود دو هزار سال قبل ، خلق چین به کشتی‌سازی و نقشه‌کشی راه‌های دریائی دست زد ؛ از همان آغاز قرن ١٢ از قطب‌نما برای کشتی‌رانی استفاده میکرد . کشتی‌رانی دریائی چین تا ساحل شرقی آفریقا برقرار بود . از ١٤٠٥ تا ١٤٣٣ ناوگان دریائی چین تحت فرماندهی دریانورد مشهور جنگ هه (١٣٧١ — ١٣٤٥) هفت بار به مناطق غربی دریای جنوب چین مسافرت کرد ، با بیش از ٣٠ کشور آسیائی و آفریقائی روابط دوستانه برقرار نمود .

در اواسط قرن ١٩ نیروهای امپریالیستی از راه دریا به چین هجوم آوردند ، بنادر دریائی چین تحت نظارت امپریالیست‌های انگلیسی ، آمریکائی و ژاپنی درآمد و برای مکیدن خون خلق چین مورد استفاده قرار گرفت . با آزادی چین در ١٩٤٩ این بنادر به خلق چین باز گشت . از آن زمان خلق چین تحت رهبری صدر مائو و حزب کمونیست چین به نوسازی بنادر عمده و توسعه آنها پرداخت . بندر سین گانگ را در تانگ گو از نو بنا کرد و تسانگ جیانگ را که در تجارت خارجی دارای اهمیت حیاتی است ساخت .

رودخانه‌ها

تعداد رودخانه‌های چین بسیار زیاد است . حوزه آبگیری بیش از ٥٠٠٠ تای آنها از صد کیلومتر مربع متجاوز است . اکثر آنها بدریا منتهی میشوند . همه رودخانه‌های بزرگ — یانگ تسه ، زرد ، هی لون ، مروارید و های هه — از غرب به شرق جریان دارند و به اقیانوس آرام میریزند . رودخانه‌های یالوتسانگ‌پو و نو جیانگ ، در جنوب غربی چین بسمت جنوب جریان مییابند و به اقیانوس هند میپیوندند . رودخانه ایرتیش که از سین جیانگ میگذرد و سرانجام به اقیانوس منجمد شمالی میریزد .

رودخانه‌های بخش شمالی چین — یعنی شمال رودخانه هوای و کوه‌های چین لینگ — در تابستان پر آب میشوند ولی در زمستان آب آنها کم است . آنها در زمستان یخ میبندند و مدت یخ بندان بعضی از آنها بیشتر و برخی کمتر و بهمین جهت در قسمتی از سال قابل کشتی‌رانی نیستند . اکثر این رودخانه‌ها با خود مقادیر زیادی گل و لای حمل میکنند بقسمی که غالباً قسمت سفلی رودخانه آنچنان پر میشود که سطح آب از سطح زمینهای اطراف بالاتر میاید . تا زمانی که خاکریزهای محکمی جلوی آنها را نگیرد ، این رودخانه‌ها طغیان میکنند و مجرای خود را تغییر می‌دهند .

رودخانه‌های جنوب خط مرزی هوای — چین لینگ بسیار پر آب‌اند و حجم آب با تغییر فصول چندان تغییر نمیکند . این رودخانه‌ها هرگز یخ نمی‌بندند ، و این عامل آنها را به وسیله حمل و نقل با ارزشی تبدیل میکند و چون آب خود را از مناطقی میگیرند که در آنها نباتات بوفور میروید ، گل و لائی که با آنها حمل میشود کم است .

بزرگترین رودخانه‌ها در کوه‌های هنگ دوان در جنوب غربی چین مانند نو جیانگ و لان تسانگ از مناطق مرتفع چینگ‌های - تبت سرچشمه میگیرند ، از میان کوه‌های بلند و گلوگاه‌های تنگ میگذرند و بهمین علت با اینکه آب آنها زیاد است و یخ هم نمی‌بندند ، قابل کشتی‌رانی نیستند ولی برای انرژی آبی ذخیره نامحدودی در اختیار میگذارند .

رودخانه‌های داخلی که بطور عمده در منطقه خشک شمال غربی واقع شده‌اند آبهای یك سوم مساحت تمام کشور را در خود جمع میکنند . از میان آنها میتوان رودخانه‌های تاریم و تسای دام و شوله را نام برد . آب آنها از یخچالهای طبیعی و برف تأمین میشود . این یخچالها و برف حجم و طول جریان آب را تعیین میکنند . آب این رودخانه‌ها دائمی نیست ، آنها غالباً خشك و بی‌آب‌اند .

گذشته از رودخانه‌های طبیعی ، چین دارای ترعه‌های بسیاری است . ترعه بزرگ بطول ۱٫۷۰۰ کیلومتر که در ازمنه قدیم حفر شده و از پکن تا هانگ جو بسمت جنوب کشیده میشود . ترعه‌های مهم دیگر عبارتند از: شبکه‌ای از ترعه‌ها در دلتای رود یانگ تسه ؛ ترعه‌هائی که برای جلوگیری از طغیان رودخانه های هه حفر شده‌اند

و ترعه پرچم سرخ نوین که بمنظور آبیاری ساخته شده و از درون کوه‌های استان هه‌نان میگذرد .

● رودخانه‌های مهم

بزرگترین رودخانه چین یانگ تسه است . این رودخانه از کوه‌های کوکوشیلی در مغرب استان چینگ‌های سرچشمه میگیرد و در مسیر خود که ۵,۸۰۰ کیلومتر طول آنست از چینگ های ، تبت ، یون‌نان ، سی چوان ، هوپه ، هونان ، جیانگ سی ، ان هوی ، جیانگ سو و ناحیه شانگهای میگذرد و به دریای خاور چین میریزد . حوزه‌ای که آبهای آن به این رودخانه میریزد برابر ۱,۸۰۰,۰۰۰ کیلومتر مربع — تقریباً ۱۹ در صد مساحت کل کشور — و جمعیت آن ۲۵۰ میلیون نفر است . در قسمت اعظم مسیر خود قابل کشتی‌رانی است و شریان بزرگ حمل و نقل است .

رود زرد از لحاظ بزرگی مقام دوم را داراست . این رودخانه از تپه‌های شمالی کوه‌های بایان‌قره در استان چینگ‌های سرچشمه میگیرد و در مسیر خود که ٤,۸۰۰ کیلومتر طول آنست از چینگ‌های ، سی چوان ، گان‌سو ، نینگ سیا ، مغولستان داخلی ، شنسی ، شان سی ، هه‌نان و شان دونگ میگذرد و به دریای بوهای میریزد . دره رود زرد که ناحیه‌ای بمساحت ۷٤۰,۰۰۰ کیلومتر مربع را در بر میگیرد زادگاه تاریخ چین و مهد فرهنگ چین است .

قسمت وسطای رودخانه هی‌لون ، بخشی از مرز میان چین و شوروی را تشکیل میدهد . این رودخانه دارای دو سرچشمه است ،

رودخانه شیلکا که از دامنه‌های شرقی کوه‌های کن‌تای در قسمت شمالی جمهوری توده‌ای مغولستان سرچشمه میگیرد و رودخانه ارکونا که خود سه شاخه دارد یکی از آنها بنام هایلار از دامنه‌های غربی کوه‌های سینگ ان بزرگ در استان هی لونگ جیانگ منشاء میگیرد و پس از آنکه این دو رودخانه در دهکده لوه‌کو در مغرب موهه بهمدیگر پیوستند ، آنگاه بنام رودخانه هی لونگ موسوم میشود و سرانجام در اتحاد شوروی به دریای اخوتسك میریزد . طول آن از دهکده لوه کو تا مصب آن ۲,۸۵۰ کیلومتر است .

آنچه که بنام رودخانه مروارید ، بزرگترین رودخانه جنوب چین نامیده میشود در واقع سه رود است : سی جیانگ ، بی جیانگ و دونگ جیانگ که در نزدیکی دریا در دلتای رود مروارید بیکدیگر ملحق میگردند . در میان این سه رود سی جیانگ بزرگ‌ترین آنها است که از کوه‌های ووسنگ در مشرق یون نان سرچشمه میگیرد و پس از پیمودن ۲,۱۰۰ کیلومتر که طی آن از گوی جو ، گوانگ سی و گوانگ دونگ میگذرد به دریای جنوبی چین میریزد . حوزه‌ای که آبهای آن به رودخانه مروارید میریزد در چین ٤۲۰,۰۰۰ کیلومتر مربع مساحت دارد . بخش کوچکی از این حوزه نیز در جمهوری دموکراتیك ویتنام واقع است . رودخانه مروارید در مناطق تقریباً گرمسیر و مرطوب قرار گرفته که در آنها باران فراوان میبارد از اینرو آب این رودخانه بسیار زیاد است و بعلت وجود شبکه متراکمی از آبراه‌ها در این ناحیه ، حمل و نقل را تسهیل میکند .

های‌هه از الحاق پنج مجرای بزرگ آب بوجود میاید — ترعه

بزرگ شمال ، رودخانه یونگ دینگ ، رودخانه داچینگ ، رودخانه زی‌یا و ترعه بزرگ جنوب — که در نزدیکی تیانزین مانند پره‌های بادبزن بهم می‌پیوندند و فاصله میان این نقطه الحاق تا دریای بوه‌های در داگوکو که ۷۰ کیلومتر است های‌هه نامیده میشود . سیستم های‌هه آبهای ناحیه‌ای به مساحت ۲۶۵،۰۰۰ کیلومتر مربع را که شامل بخش بزرگی از استان هه بی و بخشی از استانهای شان سی و هه‌نان و نواحی پکن و تیانزین است در خود جمع میکند .

رودخانه هوای یکهزار کیلومتر طول دارد ، از کوه‌های تونگ بوه در استان هه‌نان سرچشمه میگیرد و بسوی مشرق جاری میشود و پس از عبور از هه‌نان ، ان هوی و جیانگ سو بدریاچه هونگ زه و سرانجام به رودخانه یانگ تسه میریزد . حوزه آبگیری رودخانه‌های هوای ، یی ، شو و سی شوی مجموعاً ۲۶۰،۰۰۰ کیلومتر مربع است که در قلب چین جای گرفته و مسکن صد میلیون جمعیت است . این حوزه دارای ۱۳ میلیون هکتار زمین مزروعی و منابع طبیعی سرشاری است .

● نظارت بر رودخانه‌ها

در چین کهن طبقه حاکمه ارتجاعی به کنترل آبها توجه نداشت بقسمی که تقریباً تمام رودخانه‌های مهم بطور مداوم در قسمت وسطی و سفلای خویش طغیان میکردند و سیل میافریدند . از زمان آزادی در ۱۹٤۹ خلق چین بیش از ۱۰،۰۰۰ مخزن آب بزرگ و متوسط و ده‌ها هزار آبگیر کوچك در برابر جریان رودخانه‌ها ساخته ، کار فراوانی برای حفاظت خاك انجام داده ، بیش از صد هزار کیلومتر خاکریز در

قسمت‌های وسطی و سفلای رودخانه‌ها ایجاد کرده و صد کانال جمع‌آوری آب در جنگه‌های پست و نواحی ساحلی بنا نموده است .

یکی از طرحهای مهم نظارت بر رودخانه یانگ تسه ، طرح برگرداندن سیل رودخانه جینگ است . یانگ تسه پس از آنکه در مرز استانهای سی چوان و هو بی از گلوگاه‌هائی میگذرد به جلگه وسیعی میرسد . این قسمت وسطای یانگ تسه بنام رودخانه جینگ معروف است که مسیر باریك پیچاپیچی را می‌پیماید . در نتیجه بطی شدن جریان آب ، رودخانه گل و لای خود را در طول این مسیر رسوب میدهد و سپس از بستر خود به زمین‌های اطراف تجاوز میکند و غالباً سواحل رودخانه را سیل فرا میگیرد .

پس از آزادی زیر رهبری دولت توده‌ای ، ارتش وسیعی از دهقانان که تعداد آن به صدها هزار میرسید در سراسر این قسمت ۱۸۰ کیلومتر خاکریز ساخت و خاکریزهای موجود را استحکام بخشید . این خاکریزها در مدتی بیش از ۲۰ سال حتی یکبار ترك هم برنداشتند .

در ۱۹۵۲ صدر مائو دعوت کرد که " **بخاطر منافع خلق برای انجام موفقیت‌آمیز طرح جلوگیری از سیل رودخانه جینگ کوشش شود** " . با پیروی از این دعوت کبیر اجرای طرح جلوگیری از سیل اندکی بیش از یك سال بطول انجامید . اکنون هنگامی که یانگ تسه بالا میاید آب خود را بدون خطر توسط ٥٤ سد دریچه‌دار به حوضه‌های جمع‌آوری آب میریزد .

رود زرد را معمولا " بلای چین " مینامیدند . قسمت وسطای رودخانه در زمینهای مرتفع و خاك رستی جریان مییابد که در آنها

نباتات کم و پراکنده‌اند و خاك بسهولت شسته میشود . گل و لائی که آب حمل میکند به رودخانه رنگ خاك میدهد . هنگامی که رودخانه از جلگه شمالی چین میگذرد جریان آب کند میشود و گل‌ولای در بستر رودخانه رسوب مینماید . پیش از آزادی رودخانه بکرات سواحل خود را میشکافت و مسیر خود را تغییر میداد . این امر برای مردمی که بر سر راه سیل میزیستند مصائب توصیف‌ناپذیری ببار میاورد که در اثر قرنها ستمگری طبقات حاکمه شدت بیشتری مییافت . زننده‌ترین نمونه آن در ۱۹۳۸ در هوا یوان کو نزدیك جنگ جو در استان هه‌نان اتفاق افتاد . همینکه ارتش ژاپن کای فنگ در هه‌نان را اشغال کرد ، چانکایشك که در رأس مرتجعین گومیندان قرار داشت بجای جنگیدن با ژاپن تصمیم گرفت از طریق بمباران کردن خاکریزها پیشروی ژاپن را کند کند و بدین ترتیب برای ده میلیون سکنه این ناحیه مصیبتی ببار آورد .

بلافاصله پس از استقرار حکومت توده‌ای در ۱۹٤۹ صدر مائو این رهنمود را داد که "**کار بر روی رود زرد باید بخوبی انجام گیرد**" . طی ۲۲ سال گذشته خلق چین در قسمت علیا و وسطای رودخانه چندین مخزن بزرگ آب ساخت که از آنها برای ایجاد نیرو ، آبیاری ، کنترل جریان آب و بتعویق انداختن رسوب گل و لای استفاده میشود . در سرزمین‌های مرتفع خاك رستی طرحهائی برای حفاظت خاك بمورد اجرا گذارده شد تا از سایش زمین جلوگیری بعمل آید . خاکریز ۱٫۸۰۰ کیلومتری دو طرف قسمت سفلای رودخانه تقویت گردید . چندین طرح کنترل آب بمرحله اجرا در آمد مانند

" ترعه پیروزی خلق " بر ساحل شمالی رودخانه نزدیك جنگ جو که قسمتی از آب را برای آبیاری بر میگرداند . بخاطر استفاده صحیح از گل و لای کوشش‌هائی برای جمع‌آوری آن بمنظور ایجاد مزارع جدید بعمل آمد . برای بهبود خاصیت قلیائی خاك در نواحی زیر طغیان ، برای رشد آبیاری و ایجاد مزارعی که محصولات آنها فراوان و ثابت باشد کارهای زیادی صورت گرفته‌است . اکنون مسئله سیل از ریشه و بن تحت کنترل در آمده است ولی مبارزه بخاطر کنترل گل‌ولای هنوز ادامه دارد .

سیستم رودخانه "های‌هه" همانند برگ درخت خرما است . پنج رود بزرگ قسمت علیا و شعبات متعدد آنها همه کوتاه‌اند و جریان آب در آنها سریع است . در دوران بارانهای سنگین آب آنها سیل آسا با سرعت زیاد به رودخانه "های‌هه" میریزد و رودخانه که قادر نیست این آبهای فراوان را در خود نگاه دارد معمولا بصورت سیل‌های عظیم در جلگه جاری میشود .

در ۱۹۶۳ صدر مائو رهنمود داد که "**رودخانه های‌هه باید تحت کنترل مداوم در آید**" . از آن زمان مردم بیش از ۲۰ آبروی بزرگ که طول آنها مجموعاً ۲٫۰۰۰ کیلومتر است حفر و یا تعریض کرده‌اند . این کار ظرفیت حمل آب توسط رودخانه را ۹ بار افزایش داده است . آنها همچنین ۱٤ خاکریز بطول ۱٫٤۰۰ کیلومتر ایجاد کرده‌اند ؛ ۱٫٤۰۰ مخزن آب که ظرفیت آنها برابر ۱۷٫۵۰۰ میلیون متر مکعب است در مناطق کوهستانی ساخته یا بر وسعت آنها افزوده‌اند . ساختمان این طرح‌ها مستلزم جابجا کردن ۱٫۵۰۰

میلیون متر مکعب خاك بود . با کنترل عمیق رودخانه اکنون از سه میلیون هکتار زمین مزروعی دره رودخانه بطور ثابت محصولات خوبی بدست میاید .

رودخانه هوای نیز بخاطر طغیانهایش مشهور بود . در ۱۹۵۱ دعوت صدر مائو به اینکه **" رود هوای باید مهار شود "** پیکاری را برانگیخت که در آن مردم بیش از ۳۰ مخزن بزرگ آب ، ۲۰,۰۰۰ مخزن کوچکتر حفر کردند ، آب انبارهای بسیاری ساختند . در مسیر رودخانه تجدید ساختمان بعمل آمد : چند آبروی جدید که آب را بدریا می‌بردند حفر گردید از آنجمله رود یی جدید ، رود شوی جدید و ترعه آبیاری شمال جیانگ سو . این اقدامات آبیاری را در نواحی وسیعی تأمین کرد . در جریان انقلاب فرهنگی رودخانه بیان جدید و رودخانه گارد سرخ افتتاح شد . امروز در دره رود هوای محصولات فراوان غله و پنبه بجای آنکه استثنائی باشد ، عادی و طبیعی است .

کوه‌ها

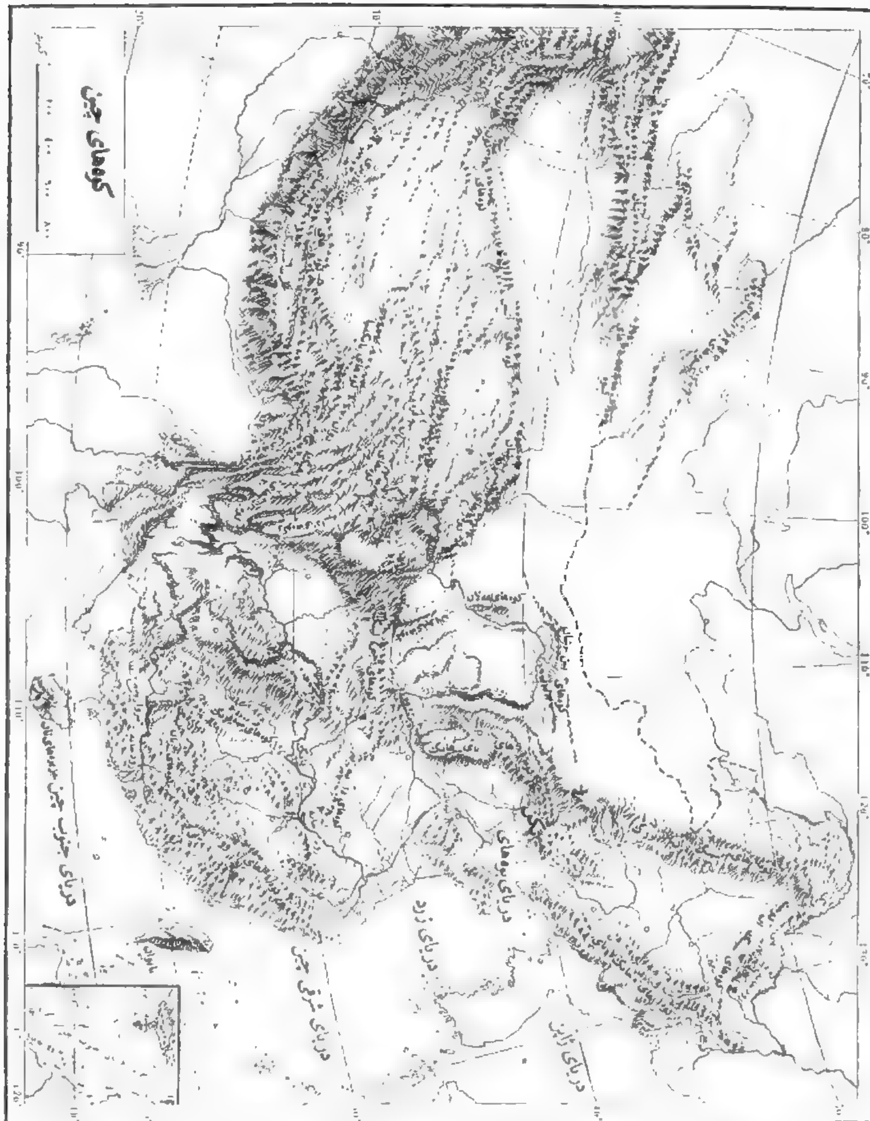
رشته‌های جبال چین ، کشور را به اشکال درهم و پیچیده‌ای قطع میکنند . آنها را میتوان برحسب جهت پیشروی آنها به سه گروه تقسیم کرد .

● **رشته‌های شرقی — غربی**

مهمترین رشته‌های جبال چین در این جهت پیش میروند . این گروه تقریباً تمام رشته کوه‌های مرتفع و با عظمت غرب چین — التای ، تیان شان ، کون لون ، قره قوروم ، کانگ کارتزی ، هیمالیا ، چین لینگ و نان لینگ — را دربر میگیرد .

کوه‌های التای از قسمت شمالی منطقه خودمختار اویغور سین جیانگ میگذرند . ارتفاع آنها عموماً ۳,۰۰۰ متر بالاتر از سطح دریا است . هر اندازه بسمت جنوب شرقی ، بسوی جمهوری توده‌ای مغولستان نزدیك میشوند از ارتفاع آنها بتدریج میکاهد .

کوه‌های تیان شان از وسط سین جیانگ میگذرند و آنرا بدو حوزه جونگاریان و تاریم تقسیم میکنند . این رشته‌های موازی که پهنای آنها از شمال بجنوب ۲۵۰ تا ۳۰۰ کیلومتر و ارتفاع آنها سه تا پنج هزار متر است با قله‌های پوشیده از برف خود ، حوضه‌های

پستی را نیز دربر میگیرند مانند دره معروف ایلی در غرب و فرو رفتگی مشهور تورفان در شرق که ۱۵۴ متر پائین‌تر از سطح دریا است . قلل آنها در مغرب قریب ۷،۰۰۰ متر ارتفاع دارند ولی این رشته کوه‌ها هرچه بسمت مشرق پیش میروند کم کم از ارتفاع آنها میکاهد و سرانجام پس از گذشتن از اوروسچی بتدریج در صحرا ناپدید میگردند . دامنه‌های شمالی رشته جبال تیان شان تحت تأثیر جریانهای هوا که از اقیانوس منجمد شمالی میایند مرطوب‌تر از دامنه‌های جنوبی آنست . کوه‌های تیان شان مهمترین ناحیه گله‌داری درسین جیانگ است .

کوه‌های کون لون در مغرب از پامیر آغاز میشوند و بسمت مشرق تا مرز غربی حوزه سی چوان توسعه مییابند . قلل آنها که نسبتاً مسطح‌اند عموماً بیش از پنج هزار متر ارتفاع دارند . ارتفاع معدودی از آنها به هفت هزار متر نیز بالغ میگردد . درقسمت غربی این کوه‌ها یخچالهای طبیعی بسیاری وجود دارد ، قسمت شرقی آنها که عمیقاً در درون کشور قرار گرفته ، دارای آب و هوای فوق‌العاده خشک است .

رشته جبال کون لون که بسوی مشرق پیش میرود به سه شاخه تقسیم میشود . شاخه شمالی آن رشته جبال آلتین است که کمی دورتر بسمت مشرق به کوه‌های چی لیان تبدیل میگردند . این دو رشته جبال لبه شمالی فلات چینگ‌های — تبت را تشکیل میدهند . کوه‌های چی‌لیان که در جنوب دالان گان سو واقع‌اند معمولا بیش از چهار هزار متر ارتفاع دارند . شاخه مرکزی کون‌لون رشته جبال چی من تاغ است که همراه با رشته جبال آلتین ، حوضه تسای‌دام را که

فرورفتگی در فلات چینگ‌های — تبت است احاطه میکنند . شاخه جنوبی ، رشته جبال کوکوسیلی است که کمی دورتر بسمت شرق به رشته جبال بایان قره تبدیل میشود که خط تقسیم آب میان رودهای یانگ تسه و زرد است .

کوه‌های قره‌قوروم از جنوب غربی سین جیانگ آغاز میشوند به سمت مشرق تا تبت شمالی پیش میروند و از آنجا در جهت جنوب شرقی ادامه مییابند . ارتفاع متوسط قلل پوشیده از برف آنها بیش از ۶٫۰۰۰ متر است . در فواصل آنها یخچالهای طبیعی بزرگی وجود دارد .

کوه‌های کانگ‌کارتزی در شمال رودخانه یالوتسانگ‌پو واقع شده‌اند و خط تقسیم آب میان سیستم آبگیری فلات قاره و سیستم آبگیری اقیانوس هنداند . قلل آنها قریب ۷٫۰۰۰ متر ارتفاع دارد .

کوه‌های هیمالیا که در امتداد لبه جنوبی فلات چینگ‌های — تبت کشیده شده‌اند و قوسی را تشکیل میدهند که برآمدگی آن بسمت جنوب است . قسمت عمده این رشته جبال در چین واقع شده است . " هیمالیا " بزبان تبتی بمعنی " جایگاه برف " است . ارتفاع متوسط این کوهها از شش هزار متر تجاوز میکند . در مغرب شهر یا دونگ یك ردیف قله‌هائی یافت میشود که بیش از هشت هزار متر ارتفاع آنها است . در میان آنها مرتفع‌ترین قله جهان جلمولونگما به ارتفاع ۸٫۸۸۲ متر در مرز چین و نپال قرار گرفته است . رودخانه یالوتسانگ پو از غرب به شرق در امتداد دامنه‌های شمالی آنها جریان دارد و در طول جغرافیائی شرقی ۹۰ درجه بسمت جنوب میچرخد ، از

جبال هیمالیا عبور میکند و در آنها گلوگاه‌های باعظمتی ایجاد میکند .

ردیف قله‌های بلند هیمالیا جلوی جریانهای هوای مرطوب را که از اقیانوس هند میوزند میگیرد . در نتیجه در دامنه‌های جنوبی این رشته جبال باران فراوان میبارد و گیاهان پرپشت سطح این دامنه را میپوشانند و در دامنه‌های شمالی آنها که خشك است گیاهان نادر و پراکنده‌اند . همراه با افزایش ارتفاع کوهها منظره طبیعی ، در نتیجه یك رشته از کمربندهائی که گیاهان آنها از یکی بدیگری فرق میکند دستخوش دگرگونی میگردد . و چون کوهها در اینجا با شیب فوق‌العاده زیاد سر بر آسمان میکشند این کمربندها بطور بارزی بچشم میخورند .

هر گاه از دره رودخانه‌ای در دو هزار متری تا قله‌ای که بیش از هشت هزار متر ارتفاع دارد صعود کنیم منظره طبیعی بسرعت تغییر می‌پذیرد ولو آنکه مسافتی را که بطور افقی می‌پیمائیم بیش از چند کیلومتر نباشد . در زمینهای پست ، گرم و مرطوب درختهائی با برگهای پهن و دائماً سبز بخوبی رشد میکنند و یك کمربند جنگلی تشکیل میدهند . همراه با افزایش ارتفاع این درختهای پهن برگ و گرما دوست کمتر میشوند و ناپدید میگردند ؛ بتدریج درختهای دیگری با برگهائی با دوام و سوزنی شکل نمایان میشوند و تفوق پیدا میکنند و کمربند جنگلی دیگری تشکیل میدهند . در ارتفاع بازهم بیشتر بعلت ناکافی بودن گرما ، بته جای درخت را میگیرد . بازهم بالاتر برای نخستین بار چمن جای خود را می گشاید و سپس کمربند از گسنگ نمایان میشود . مرتفعترین منطقه ، منطقه برفهای دائمی است . تغییراتی که با بالارفتن از کوه در منظره طبیعی پدید میاید

همانهائی است که میتوان طی مسافرتی از چین جنوبی گرم بسوی قطب منجمد شمالی مشاهده کرد .

کوه‌های چین لینگ بطول تقریباً ۱,۵۰۰ کیلومتر در سراسر چین مرکزی از جنوب گان سو تا قسمت سفلای رودخانه‌های هوای و یانگ تسه کشیده میشوند . و این دو رودخانه را از هم جدا میکنند . این کوهها تقسیم‌کننده آب میان دره‌های رود زرد و رود یانگ تسه‌اند . بخشی از این کوهها که در شنسی واقع شده نمونه است . ارتفاع متوسط آنها میان ۲,۰۰۰ و ۳,۶۰۰ متر تغییر میکند . دامنه‌های شمالی آنها با شیبی تند پائین میایند ، شیب دامنه‌های جنوبی ملایمتر است . این کوهها همانطور که نفوذ عمیق جریانهای هوای مرطوب اقیانوس را در شمال غربی دشوار میسازند ، از سرازیر شدن هوای سرد شمال بسوی جنوب نیز جلو میگیرند از اینرو شنسی جنوبی و سی چوان کمتر دستخوش امواج سرمای شدید میگردند . و بنابر این کوه‌های چین لینگ خط مرزی طبیعی میان منطقه معتدل و منطقه تقریباً گرمسیر چین است . رودخانه‌های دامنه‌های جنوبی این کوهها طویل‌اند در حالی که در دامنه‌های شمالی رودخانه‌ها اغلب کوتاه و کوچك‌اند .

کوه‌های نان لینگ از شمال گوانگ سی ، پس از عبور از هونان و گوانگ دونگ تا جنوب جیانگ سی کشیده میشوند و دره رود مروارید را از دره رود یانگ تسه جدا میکنند . این مقسم سهم آب فوق‌العاده خمیده است . ارتفاع آنها عموماً بیش از هزار متر است و در مرتفعترین نقطه تقریباً به ۲,۰۰۰ متر میرسد . در میان این کوهها که از

سنگ‌خارا تشکیل شده گردنه‌ها و حوضه‌های بسیاری وجود دارد که پست و هموارند . برخی از آنها برای ارتباط شمال با جنوب بصورت معبرهای حیاتی در آمده‌اند . ترعه سین ان که بیش از دو هزار سال پیش در دوران سلسله چینگ در گوشه شمال غربی گوانگ سی ساخته شده این دره‌ها را قطع میکند و سیستم‌های آبگیری رودخانه‌های یانگ تسه و مروارید را بیکدیگر پیوند میدهد . در حال حاضر راه آهن هونان — گوانگ سی نیز از این راه میگذرد . کوه‌های نان لینگ با آنکه خیلی بلند نیستند تا حدود زیادی جلوی امواج سرد شمالی را میگیرند بقسمی که در جنوب آب و هوای گرم و زمین سراسر سال سبز است .

● رشته‌های شمال شرقی — جنوب غربی

بطور عمده از دو سلسله جبال تشکیل میشوند که در قسمت شرقی چین واقع‌اند . سلسله شرقی مشتمل است بر کوه‌های چانگ‌بای در شمال شرقی و رشته کوه‌هائی که در سراسر شبه جزیره لیائو نین و شان دونگ تا استانهای جه جیانگ و فو جیان کشیده میشوند . رشته کوه‌هائی که در فو جیان واقع است و موازی با ساحل دریا پیش میرود بهترین نمونه است . مرتفعترین کوهها در این سلسله ، جبال چانگ بای است که ارتفاع قلل آنها به بیش از ۲,۷۰۰ متر بالغ میگردد ولی ارتفاع این جبال عموماً در حدود یك هزار متر است .

سلسله غربی از جنوب رشته جبال سینگ ان بزرگ در شمال

شرقی چین شروع میشود ، از کوه‌های تای هانگ در شمال چین و کوه‌هائی که گلوگاه یانگ تسه در آن قرار دارند میگذرد و تا کوه‌های سیوه فنك در هونان ادامه مییابد . این رشته‌های جبال لبه شرقی فلاتهای مغولستان داخلی و صحرای خاك رسی و فلاتهای یون‌نان — گوی جو را تشکیل میدهد .

این رشته‌های شمال شرقی — جنوب غربی بشکل چهار گوشی بر سر راه بادهای موسمی جنوب شرقی گرفته‌اند ، نفوذ آنها را بدرون کشور ضعیف میکنند . از اینرو این رشته‌ها و بویژه سلسله غربی خط اساسی است که شرق با آب و هوای مرطوب آنرا از مغرب که آب و هوای آن خشك است جدا میکند . رشته کوه‌های سینگ ان بزرگ از این لحاظ مهمترین نمونه است .

کوه‌های سینگ ان بزرگ : در قسمت شمالی شمال شرقی چین واقع‌اند و در طول ٨٠٠ کیلومتر از شمال بجنوب و ٢٠٠ — ٣٠٠ کیلومتر از شرق بغرب کشیده شده‌اند . ارتفاع برآمدگیهای آنها عموماً ١,١٠٠ — ١,٤٠٠ متر است . این کوه‌ها مدوراند و شیب دامنه‌های آنها بندرت از ٢٠ درجه تجاوز میکند . شیب دامنه‌های شرقی تندتر از دامنه‌های غربی است که نسبتاً ملایم است . تمام بخش شمالی از جنگل پوشیده شده است . این کوه‌ها از دور مانند امواج سبزی بنظر میرسند که از پس یکدیگر در میایند .

● رشته‌های شمالی — جنوبی

این رشته‌ها بطور عمده در مغرب سی چوان و یون‌نان در جنوب

غربی و در شرق استان تایوان پخش شده‌اند .

کوه‌های هنگ دوان : یك ردیف از رشته‌های موازی شمالی ـ جنوبی که از انحناء جنوبی رودخانه یالوتسانگ‌پو بسوی مغرب سی چوان و یون نان کشیده میشوند از آنجمله‌اند کوه‌های داسیوه ، نوشان و گائولی‌گونگ . این رشته‌ها که ارتفاع آنها زیاد و دره‌های آنها عمیق است بر سر راه مسافرت از شرق به غرب بصورت مانعی در آمده‌اند و نام آنها هنگ دوان که در زبان چینی بمعنی " بریدن از وسط " است از همین امر ناشی میشود . ارتفاع آنها در قسمت شمالی بین ٤,٥٠٠ و ٥,٠٠٠ متر است ولی هر چه بسمت جنوب پیش میروند از ارتفاع آنها کاسته میشود . در یون نان ارتفاع آنها کمتر از ٣,٠٠٠ متر است .

با اینکه کوه‌های هنگ دوان از دریا فاصله زیادی ندارند معذلك از آنجا که شیب آنها بسیار تند است ، بادهای موسمی باران زای جنوب شرقی که از اقیانوس آرام میوزند و بادهای جنوب غربی اقیانوس هند بدرون آنها نفوذ نمیکنند بهمین جهت دره‌های آنها عموماً خشك‌اند .

رشته کوه‌های مشرق استان تایوان نیز تقریباً از شمال بجنوب کشیده شده‌اند و مرتفعترین قله جنوب شرقی چین کوه یو شان به ارتفاع ٣,٩٥٠ متر در زمره این کوه‌ها است .

中国地理知识

*

外文出版社出版（北京）
1973年（32开）第一版
编号：（波斯）12050—47
00036
12—Pe—1258P